Glas zavezникov

Leto II - Št. 344 — *Informacijski dnevnik A. I. S.* — Cena 4 lire

TRST, četrtek 1. avgusta 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 Telefon št. 93354 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter visine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vštet. Plačljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4. tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

Sovjetsko tolmačenje nalog mirovne konference

Govor zunanjega ministra Molotova

Zasedanje odbora za postopek

PARIZ, 1. avgusta — Na včerajšnjem zasedanju pariške konference je kot prvi govornik nastopil sovjetski zunanji minister Vjačeslav Molotov. Ko se je pojavil na govorniškem mestu, so navzoči dolgo in glasno ploskali. V teku osemnajstminutnega govora je Molotov izjavil, da bo sedanja konferenca pri dosegi miru in varnosti v Evropi igrala važno vlogo. Nadalje je dejal: «Pri sestavljanju mirovnih pogodb so velesile s polno pravico sklenile, da uničijo vsako sled nacizma, da bi tako preprečile bodočo vojno». Sovjetski zunanji minister je zaključil: «Koristi vsen svobodnih narodov zahtevajo, da enkrat za vselej napravimo konec nasilju najbolj nevarnega napadalca vseh časov». Naslednji govornik je bil avstralski zastopnik dr. Herbert Evatt.

Včeraj dopoldne in popoldne se je sestal tudi odbor za postopek. Temu drugemu zasedanju so prvič prisostvovali tudi novinarji. Odbor je razpravljal o vprašanju glasovanja. Govorili so jugoslovanski, nizozemski in sovjetski odposlanec.

V včerajšnjem otvoritvenem govoru je minister Molotov dejal:

«Tu smo, da bi preučili mirovne pogodbe z Italijo, Romunijo, Bolgarijo, Madžarsko in Finsko. Ta konferenca dejansko odgovarja petim mirovnim konferencam, kar poudarja njeno važnost in obseg njenega dela.

«Gre za države, ki so vstopile v vojno kot nemški zavezniki in se potem bojevale ob strani Nemčije in njenega satelita Italije.

«V teku vojne so se odcepile od Nemčije, vrgle svoje vladajoče fašiste, se postavile na stran demokratskih držav in aktivno sodelovale v boju za zmago nad hitlerjansko Nemčijo.

«Jasno nam mora biti vsem, da moramo imeti države, ki so vstopile v vojno kot zavezniki Nemčije, za odgovorne zločinov njihovih vodilnih razredov. Napad in vdor v tuje države ne smeta ostati nekaznovana, če smo resnično odločeni, da preprečimo nove napade in vdore. Nekaznivost v takih primerih lahko služi le tistim, ki pripravljajo nova napadalna dejanja.

«Sovjetska zveza je ena izmed držav, ki se vzstrajno bore za dosego trajnega miru ter za varnost narodov. Popolnoma se zaveda dejstva, da so nekatere države, ki so bile zaveznice Nemčije, stopile na novo pot, kar je bila posledica demokratskih reform v končnem obdobju vojne ter da so v nekaterih primerih nudile zaveznikom znatno pomoč.

«In prav iz tega razloga priznava Sovjetska zveza, da je treba te države v omejenem in točno določenem obsegu delno odškodovati za škodo, ki so jo utrpele.

«Po drugi strani pa se Sovjetska zveza upira vsem poizkusom, da bi državam, bivšim satelitom Nemčije, vsilili kakršno koli zunanje vmešavanje v njihovo gospodarsko življenje; upira se, da bi od njih zahtevali ali na njeh pritiskali, kar bi bilo neskladno z njihovim svojstvom suverenih držav ter z njihovo narodno častjo.

«Fašizem je začel drugo svetovno vojno in končali smo jo tedaj, ko smo premagali in unicili fašizem.

«To razlaga, zakaj se vse mirovne pogodbe, ki so predložene konferenci, na poseben način nanašajo na nujnost preprečenja preroda

fašizma ter na utrditev demokratskih osnov v državah, bivših satelitih Nemčije.

«Nemogoče bo jamčiti trajen mir in varnost, če ne bodo uničeni zadnji sledovi fašizma».

Molotov je nato izrazil upanje, da bo skoraj prišel čas, «ko bodo demokratske države pomagale španskemu narodu, ki trpi pod Francovim režimom», nato pa dejal, da Svet zunanjih ministrov ne misli reševati sedanjih političnih vprašanj z vsiljenjem volje nekaterih držav drugim državam, «temveč s skupnimi odločitvami in sporazumi».

«Ne smemo pa po drugi strani zanemarjati dejstva, da v tem trenotku napadajo sklepe zunanjih ministrov reakcionarni elementi vseh vrst, ki so polni brezumnih protisovjetskih predsodkov, ki gradijo svoje račune na možnost oslabitve sodelovanja med velesilami. Predloženi načrti mirovnih pogodb zadnjajo naporom teh oseb nov udarec. Konferenca, na kateri delegati sodelujejo z enakimi pravicami, bo lahko izčrpno obravnavala vsa vprašanja, ki so v zvezi z mirovnimi pogodbami. Vsakdo izmed nas ima možnost, da svobodno izrazi svoje mnenje in izreče svojo odobritev ali odklonitev o vsakem delu mirovnih pogodb. Ta mnenja, ki jih bomo poslušali s primernim spoštovanjem, bodo lahko imela v dokončnem preučevanju mirovnih načrtov znatno vrednost.

«Tudi stališče držav, bivših satelitov Nemčije, bomo poslušali» je zaključil Molotov, «Sovjetska delegacija ne dvomi, da bodo z dolžno požrnostjo poslušali glas teh držav. Vse to nam daje pravico, da upamo v interesu vseh narodov, ki ljubijo svobodo, v resnični uspeh konference».

Zagovornik malih

Za Molotovom je govoril avstralski delegat dr. Herbert Evatt. Ponovno je poudaril nujno potrebo, da je treba dati mnenju majhnih držav večji poudarek. «Naše splošno stališče v pogledu statuta te konference je jasno in določno. Naš namen je, da storimo vse, da zagotovimo, da bo na tem zasedanju 21 držav bodoči mir temeljil na načelih pravičnosti in prava ter da ga bomo dosegli z demokratskimi metodami. Večkrat sem že govoril o delu petih velesil; toda pravica ostalih *16 držav*, da sodelujejo pri pripravljanju miru, izvira iz *njihovega* aktivnega dela, ki ga je vsaka vršila za poraz sovražnih držav v Evropi.

Trdno vztrajamo

«Avstralsko mnenje o tej točki bistvene važnosti je bilo vedno najtrdnejše. Pravica pripravljati mir pripada vsem tistim državam, ki so sodelovale pri dosegi skupne zmage. V polni meri spoštujejo že opravljeno delo za izdelavo načrtov pogodb, ki jih je Svet zunanjih ministrov predložil v naše mnenje. Toda države, ki pri pripravljanju teh načrtov niso sodelovale, imajo dolžnost in pravico, da jih analizirajo v luči zdravih splošnih načel in da iznesejo tiste konstruktivne kritike in tiste posamezne predloge, ki jih bodo imele za primerne.»

O vprašanju italijanskih kolonij je Evatt izjavil, da je avstralska delegacija mnenja, da sklep o njihovem upravljanju ne pritiče izključno Svetu zunanjih ministrov, marveč vsem državam, ki so si kot Avstralija in ostali britanski dominioni, s težkimi izgubami in žrtvami pridobile življenjski interes na njihovi bodoči ureditvi.

Dr. Evatt je nato govoril o Trstu. Izjavil je: «Zdi se tudi, da se bomo znašli pred neko drugo težavo, ki leži v dejstvu, da so predlagali, da bi dali Varnostnemu svetu važno razpolagalno oblast in da po določilih listine Združenih narodov eden izmed stalnih članov Sveta lahko z vetom prepreči vsak predlagani sklep Varnostnega sveta».

Evatt je nato kritiziral nekatere dele načrtov mirovnih pogodb, ki dajejo prednost Sovjetski zvezi in nasvetoval ustanovitev gospodarskih organizacij na evropski ali pokrajinski osnovi.

Člen 64 načrta pogodbe z Italijo (ki daje Sovjetski zvezi 100 milijonov dolarjev v reparacij) vzbuja vtis, da so Sovjetski zvezi v primeri z ostalimi upravičenci, ki so zaradi Italije utrpeli težke izgube, dali določeno prednost. Morda celo tudi več drugih predlogov teži za tem, da bi Sovjetski zvezi zagotovili v bodoči organizaciji trgovine in gospodarskega življenja vseh držav, ki prispevajo vojni odškodnini, prednostni položaj. Gospodarska vprašanja so tako važna, da bi morale mirovne pogodbe vsebovati ukrepe za tesno gospodarsko sodelovanje evropskih držav. Poljedelski proizvodi, jeklo, premog, hidroelektrična sila in tudi vsi najvažnejši evropski viri, pa naj ležijo kjer koli, bi morali biti na razpolago vsem evropskim narodom.

Medtem ko federacija evropskih držav najbrže ni uresničljiva, bi lahko dosegli nekatere prednosti takšnega sistema s tem, da bi podpirali ustanovitev gospodarskih organizacij na evropski ali pokrajinski osnovi. To ne bi prejudiciralo dejanske avtonomije poedinih državnih enot.

Bilo bi praktične vrednosti, če bi zainteresirane evropske države na pogodbenih predlogih postale članice organizacije za prehrano in poljedelstvo, mednarodnega sveta za žitarice, mednarodnega urada za delo in ostalih organizacij, ki bi poizkušale pospeševati smotre popolne zaposlitve delovne sile in boljše življenjske ravni.»

Neves de Fontoura

Kot tretji govornik je voditelj brazilske delegacije Joao Neves de Fontaoura izjavil, da bi se bodoči mir ne smel naslanjati na čustva sovraštva ali maščevanja, marveč bi moral težiti k moralni razorožitvi sveta.

«Brazilija nima drugih smotrov — je dejal — kot da sodeluje pri dosegi pravičnega miru, v katerem bi lahko obnovili načela zaupanja, lojalnosti in medsebojnega spoštovanja brez razlike med malimi in velikimi državami.»

Medtem ko se je zasedanje nadaljevalo, je vedno večje število delegatov zapuščalo dvorano. Tudi galerije, rezervirane za častne goste, so postajale skoraj prazne. Ko je začel govoriti brazilski delegat, je ostalo na mestih le nekaj novinarjev. Med delegati, ki so ostali, so bili tudi Molotov, Attlee in Byrnes.

Včerajšnje plenarno zasedanje mirovne konference se je končalo ob 19. uri. Na nadaljnjem zasedanju, ki se bo začelo ob 16. uri, bodo govorili nizozemski, jugoslovanski, novozelandski in norveški delegat.

ČISTKA V BOLGARSKI DOMOVINSKI FRONTI

Beograd, 1. avgusta

Poročevalec agencije «Tanjug» javlja iz Bolgarije: «V torek so začeli v Domovinski fronti s čiščenjem protinarodnih elementov in fašistov. Osrednji odbor bolgarske socialistične mladinske zveze je izključil 17 članov.

Hkrati je osrednji odbor izdal poziv vsem organizacijam zveze, naj pazijo, ker se poskušajo fašisti vriniti v vrste Domovinske fronte z namenom, da bi jo minirali.

Sofijska organizacija «Zveno» je zahtevala izključitev bivšega deželnega predsednika v Sofiji in člana vojaške lige Georgija Stojmenova. Krajevni odbor organizacije «Zveno» v Filipopolju so zaradi delovanja proti Domovinski fronti odstavili in izvolili nov odbor, ki je prepovedal izhajanje zveništvenega glasila «Vreme», in s tem zaradi člankov, ki so bili pisani v duhu, ki je bil proti Domovinski fronti».

POVIŠANJE ŠTEVILA AMERIŠKIH ČASTNIKOV OD 25.000 NA 50.000

Washington, 1. avgusta

Kongres Združenih držav je odbril in odposlal Beli hiši odlok, po katerem bodo število častnikov ameriške vojske zvišali od 25.000 na 50.000.

TAJINSTVENI „IZSTRELKI" NAD DANSKO

Kodanj, 1. avgusta

Te dni so nad Dansko opazili tajinstvene leteče predmete. Ob koncu preteklega tedna so številne osebe sporočile, da so videle v bližini Korsa, glavne zahodne železniške proge, ki vodi iz Kodanja na otok Zeland, «dva leteča izstrelka».

Očividci poročajo, da gre za bleščeče predmete, ki so leteli z ogromno hitrostjo, ki je mnogo večja kot jo imajo letala. V jasnih dnevih so bili vidni približno 10 sekund.

ODSTOP PERZIJSKE VLADE

Teheran, 1. avgusta

Vsi člani perzijske vlade so včeraj zvečer odstopili, da bi ministrskemu predsedniku Ghavam Es Sultanehu, omogočili preosnovo vlade.

VPRAŠANJE MUFTIJA

London, 1. avgusta

V odgovoru na neko vprašanje je državni minister Noel Baker v spodnji zbornici izjavil, da se trenotno pogajajo z egiptovsko vlado o bivšem jeruzalemskem muftiju. Baker je omenil, da mufti ni označen kot vojni zločinec, da ni sovražen državljan in ni služil v sovražni vojski. «Vndar — je dodal Baker — ni dvoma, da je med vojno kolikor je mogel škodoval britanskim koristim.

POLICIJA ZASEDLA URADE GRŠKE DELAVSKE ZVEZE

London, 1. avgusta

Uradniki grskega ministrstva za delo, ki jih je spremljal upravnik atenske policije in večje število stražnikov, so v torek zjutraj zasedli urade grške delavske zveze ter aretirali 4 izmed 7 članov izvršnega odbora.

Balkanski dopisnik «BBC» poroča, da je pred dvema dnevoma grški minister za delo poslal odboru ultimat ter ga pozval naj se razpusti, ker vlada meni, da njegov položaj ni zakonit.

Dopisnik «BBC» dodaja, da je podpredsednik svetovne sindikalne zveze Jouhaux, ki je trenotno v Atenah, napovedal, da bo zaradi pridržanja omenjenih članov odbora takoj protestiral pri francoskem in britanskem veleposlaništvu. Dejal je, da je bil po njegovem mnenju odbor zakonit, ker so volitve meseca marca nadzorovali britanski, francoski in sovjetski sindikalni zastopniki.

Pet članov izvršnega odbora grške delavske zveze je odklonilo vstopiti v novi odbor, ki ga je imenoval grški minister za delo.

Novi odbor, ki je sestavljen iz 21 članov, ki pripadajo raznim sindikatom, so izvolili, da nadomesti stari odbor.

IZROČITEV ZLATA JUGOSLAVIJI

London, 1. avgusta

Beogradjska radijska postaja javlja, da so Jugoslaviji izročili zlato, ki je bilo med vojno naloženo v Londonu. Jugoslovansko zlato, o katerem že nekaj časa tečejo pogajanja med anglesko banko in Titovo vlado, tehta preko 11 ton.

EVROPCI IN ZN

Haag, 1. avgusta

Glavni tajnik Združenih narodov Trygve Lie je predvčerajšnjim na tiskovni konferenci v Haagu izjavil, da se v Evropi precej manj zanimajo za delo Združenih narodov kot pa v Ameriki.

«Vseučilišča, kolegiji in ameriške šole se tako zanimajo za naše delo, da jim moramo stalno pošiljati dokumente o naši organizaciji. Razlog, zaradi katerega je zanimanje v Evropi manjše, je morda v dejstvu, da ameriški časopisi lahko posvečajo vprašanjem Združenih narodov več prostora, medtem ko so evropski časopisi glede obsega zelo omejeni.

«Kadar prebiram evropske liste, opažam velike naslove o najbolj senzacionalnih dogodkih. Toda nobene vesti ni o delu gospodarskega in socialnega sveta, ki je ravno v teh dneh dosegel sporazume o važnih vprašanjih, kot n. pr. o ureditvi brezdomcev («displaced persons»), o prispevkih ustanovi UNRRA in o mednarodni izjavi človečanskih pravic, ki zadeva miljone oseb. Združeni narodi skušajo temu odpomoči z ustanovitvijo obveščevalnih središč. Sklenili so že ustanoviti majhna obveščeval. na središča v Kopenhagenu, Londonu, Parizu, Kairu in Nankingu in če bodo na razpolago viri, jih bodo ustanovili tudi v ostalih glavnih mestih. Odsek za obvestila preučuje tudi možnost, da bi podarili Združenim narodom posebno radijsko oddajno postajo.

Vprašanje glasovanja

Včeraj dopoldne se je sestal tudi odbor za postopek. Pričel je preučevati določila postopka, kot so jih predlagali predstavniki štirih velesil.

Razpravo je otvoril jugoslovanski delegat. Zahteval je, da dovolijo Albaniji soudeležbo na konferenci. Pojasnil je, da je bila Albanija prva zavezniška država, ki je doživela italijanski napad. Izjavil je, da ima Jugoslavija zahtevo po sprejemu Albanije med države, ki prisostvujejo konferenci, za častno zadevo. Poleg tega je izjavil, da Jugoslavija soglaša z določbo o dvetretjinski večini, izrazil pa je željo, da bi temu določilu dodali popravek da nikak sklep o mejah, ki se tiče prebivalstva raznih narodnosti, ne bi mogel biti sprejet niti z dvetretjinsko večino, če ne bi pristanka dali neposredno prizadeti narodi. Vztrajal je na potrebi, da bi morale zavezniške države v vseh osnovnih vprašanjih, o katerih bo razpravljala konferenca, doseči soglasje.

Nizozemski odposlanec je izjavil, da se določila, ki so jih predlagali štirje zunanji ministri, ne skladajo s pravico suverenosti malih držav.

Na popoldanskem zasedanju je govoril Molotov. Nastala je velika živahnost, ko je obtožil Evatta, da predlaga spremembe v pogledu določil o večini z namenom, da bi zagotovil stalno večino glasov proti Sovjetski zvezi. Molotov je zagovarjal načelo dvetretjinske večine; izjavil je: «Tudi konferenca v San Franciscu je slonela na načelu dvetretjinske večine. Mislim, da ni nikake bojazni, da bi se konferenca končala, ne da bi sprejela kakšen predlog. Ko govore, da ne bi smeli sprejeti dvetretjinske večine, marveč tripetinsko, imam vtis, da tisti, ki stavlja takšne predloge, dobro pozna snov, zna dobro uporabljati aritmetiko in delati skrbne račune. Sovjetska delegacija meni, da ima kvalificirana večina večji pomen od navadne večine. Zdi se mi, da bi bilo težko dokazati, da je kvalificirana večina lahko manj pomembna od navadne. Bilo bi res čudno, če bi nekdo trdil, da je sklep, sprejet z enajstimi glasovi proti desetim, boljši od sklepa, ki je sprejet s štirinajstimi glasovi proti sedmim. Napraviti moramo vse, da preprečimo uporabo določenih sredstev, ki so znana pod imenom «igra glasov».

Pretresimo primer Finske. Deset držav ji je napovedalo vojno, enajst pa ne. Kako naj bo sklep, ki bi ga odobrilo enajst držav proti desetim resen? Do tega ki prišlo, če bo dovoljena «igra glasov»; takšen postopek pa bi le metal nezaupanje na konferenco in na sklepe, ki bi jih sprejela. Seveda je to neverjeten primer Toda če pride do «igre glasov», je verjetno, da pride do posledic, ki so za ugled konference nepримerne.»

Molotov je nato navedel francoski socialistični dnevnik «Le Populaire», ki jo njegovem stališču, da bi bila navadna večina na Sovjete neugodna, dvetretjinska večina pa bi nasprotovala interesom anglosaksonskih držav in njihovim pristašem. Molotov je nato izjavil, da mu niso znani razlogi, na katerih temelji Evattovo stališče in je dejal: «Mislim, da so za temi predlogi dobro pretehtani računi in da slone na določenih poizkusih, ki hočejo ustvariti večine in manjšine. To ne bi bilo v skladu s koristmi konference. Konferenca bi morala imeti interes, da ne dovoli «igre glasov», marvec zagotovi moč pravilom postopka in mnenjem, ki jih bodo na njej iznesli. Ne bi smelo priti do poizkusa, da bi sedmim narodom postavili nasproti dvanajst narodov. Stremeti moramo, da bi države čim bolj pospešile sklenitev miru. To je naš glavni smoter». Molotov je končal s pozivom, naj zavrnejo «vsak poizkus igre glasov», ki bi lahko izpodkopal ugled konference.»

Komisija pomorskih izvedencev, ki jo je ustanovil Svet zunanjih ministrov, se je na torkovi seji sporazumela o dodelitvi edinic italijanske mornarice Grčiji in Albaniji. Na včerajšnji seji je razpravljala o glavnih dodelitvah edinic italijanskega brodovja štirim velesilam.

Egiptovska vlada je pooblastila svojega poslanika v Parizu, da od predsednika mirovne konference zahteva udeležbo Egipta na mirovni konferenci. Isto je zahtevala tudi albanska vlada.

Ministrski predsednik Attlee bo danes za nekaj ur odpotoval v London, kjer se bo udeležil zadnje vladne seje pred koncem parlamentarnega zasedanja. Popoldne bo že spet v Parizu. Bolezen britanskega zunanjega ministra Bevina se izboljšuje.

TUDI RUDENKO ZAHTEVA SMRT

Nürnberg, 1. avgusta

Sovjetski javni tožilec na nürnberški razpravi general Rudenko je končal svoj obtožilni govor proti glavnim nemškim vojnem zločincem z zahtevo po smrtni kazni za Göringa, Ribbentropa in 19 ostalih obtožencev, ki jih je britanski tožilec sir Shawcross označil kot navadne ubijalce». General Rudenko je obtožence označil kot «može brez časti in vesti» ter «politične pustolovce», ki jim nikaka podlost ni pomenila zapreke za izvršitev njihovih kriminalnih načrtov. Pred sodiščem so postali krotki; nekateri so celo obtoževali Hitlerja, vendar zgolj zaradi tega, ker mu ne morejo oprostiti poraza.

Z Rudenkovim govorom so zaključili osemmesečno preučevanje obtožbe proti nacističnim zločincem. Vsi tožilci so za vse zahtevali smrtno kazen. Sodišče bo pričelo zdaj preučevati obtožbo proti o glavnim nacističnim organizacijam, ki jih imajo za kriminalne, predvsem proti nacionalsocialistični stranki (NSDAP), proti Gestapu, SS in Sicherheitsdienstu, glavnemu stanu vrhovnega nemškega poveljstva, ministrstvu Reicha in SA oddelkom. Za zaslišavanje prič vsake organizacije sta določena po dva dneva

Ob koncu razprave bodo obtoženci lahko dali kratke izjave in morebiti zaprosili za milejšo kazen. Sodišče pa je sklenilo, da bo takšna izjava lahko trajala le nekaj minut. Sodišče se je po končanem govoru Rudenka umaknilo, da bo izdelalo obsodbo.

Ostali predlogi členov, o katerih še ni sporazuma

Podonavska plovba

Pariz, 1. avgusta

Poleg določil o italijansko-jugoslovanski meji, o obsegu svobodnega ozemlja Trsta, v pogledu katerih so Američani predložili svoje predloge, ki smo jih že objavili, je predložila predloge, o katerih ni sporazuma, tudi Velika Britanija. Ti predlogi se tičejo gospodarskih določb pogodbe s Finsko.

Na podlagi teh predlogov bo morala finska vlada dati državljanom Združenih narodov, ki so na Finskem utrpeli izgubo imetja in katerim tega imetja ne morejo vrniti, odškodnino v finskih markah, ki odgovarjajo trenotni polni vrednosti povzročene škode. V pogledu ustanov in združenj, ki pripadajo državam, ki niso članice Združenih narodov, a so na Finskem zaradi vojne utrpela izgube, bo morala finska vlada dati odškodnino v finskih markah tistim državljanom držav, ki spadajo med Združene narode in ki imajo neposredne ali posredne interese na lastnini ustanov iz združenj, ki so utrpela omenjene izgube.

Nekatera izmed določil, o katerih se niso sporazumeli, se tičejo vseh petih pogodb ali pa njih večine.

V ta namen so Združene države predložile, da bi morala vsaka država, ki ji bodo odstopili kakršno koli ozemlje, jamčiti vsem osebam brez razlike rase, spola, jezika in vere, ki bivajo na dotičnem ozemlju, uživanje človečanskih pravic in osnovnih svobočin.

Velika Britanija in Združene države sta predložili, da bi morale Italija, Romunija, Bolgarija in Madžarska dovoliti vsem Združenim narodom enako možnost, da si pridobe pravico notranjega trgovskega letalstva na teh ozemljih. Sovjetska zveza pa je izjavila, da «ne vidi nikakega razloga za vključitev tega dodatka v pogodbo».

Velika Britanija in Združene države sta predložili, da bi v pogodbe z Madžarsko, Romunijo in Bolgarijo vključili naslednjih šest točk, ki se tičejo podonavske plovbe: 1) svobodna plovba po Donavi, na podlagi polne enakosti, njenih pritokih in njenih kanalih za trgovske ladje in blago vseh držav; 2) nikakše razlike v zdravstvenih in drugih pravilnikih glede podonavskega sistema; 3) odstranitev ovir in zaprek plovbe na vseh glavnih vodnih poteh in obveza, da v bodoče ne bodo postavljene nikake nove ovire ali zapreke; 4) obveza treh držav, da ne bodo določile mitnin in drugih davačin, razen tistih ki se tičejo kritja stroškov za vzdrževanje, pri čemer pa ne smejo delati razlik; 5) enak statut za Madžarsko, Bolgarijo in Romunijo v pogledu ustanovitve, upravljanja in vodstva vsakega začasnega ali stalnega mednarodnega režima podonavskega sistema; 6) vsako nasprotje bo treba predložiti zboru treh ali več sodnikov mednarodnega sodišča.

Velika Britanija je poleg tega predložila, naj bi v šestih mesecih po dnevu, ko bi vstopile v veljavo mirovne pogodbe, sklicali konferenco zainteresiranih držav, ki naj bi določila novi stalni mednarodni režim za Donavo. Sovjetsko stališče pa pravi, da «podonavskega vprašanja ni mogoče rešiti s pogodbami z Romunijo, Madžarsko in Bolgarijo, ker ga morajo obravnavati v sodelovanju z vsemi podonavskimi državami, med katere spadata tudi zavezniški državi Češkoslovaška in Jugoslavija».

Sovjetska zveza je zaradi tega predlagala, naj bi določbe o Donavi iz mirovnih pogodb s tremi balkanskimi državami izključili.

V vseh primerih, glede katerih sta Velika Britanija in Združene države zahtevali predložitev sporov o tolmačenju pogodbe mednarodnemu sodišču, je Sovjetska zveza nameravanim sporazumom nasprotovala, da prepreči, da bi pristojnost za ureditev sporov prešla iz jurisdikcije voditeljev krajevnih zaveznških misij.

Ostali členi, o katerih še ni sporazuma, se tičejo vrnitve zavezniške lastnine in podrobnih predlogov glede dobave vode in elektrike za tržaško ozemlje ter krajevne trgovine med svobodnim ozemljem Trsta na eni strani ter Italijo in Jugoslavijo na drugi strani.

Poenotenje Nemčije

Britanski pristop k ameriškemu načrtu ni naperjen proti nikomur

LONDON, 1. avgusta. — Britanski pristop k načrtu Združenih držav za poenotenje zasedbenih področij Nemčije, ki ga je v ponedeljek v spodnji zbornici potrdil državni minister Noel Baker, je britanski zunanji minister, kot pravi poročilo, pozdravil kot prvi korak k olajšanju težkega finančnega bremena, ki so ga doslej nosile štiri zasedbene sile v Nemčiji zaradi razdelitve v strogo ločena področja. Minister upa, da bosta Byrnesov predlog sprejeli tudi ostali dve zasedbeni sili.

Ameriška vlada upa, da bi pospešeni sprejem ukrepov, ki streme za gospodarsko enotnostjo Nemčije, pomenil veliko splošno prednost.

Noel Baker je izjavil, ko je v zbornici potrdil «načelni» britanski pristanek na ameriški načrt, da ta korak ni naperjen proti nikomur. Dodal je, da upa, da bodo k načrtu pristopile tudi druge zasedbene velesile, kar naj bi privedlo do ravnanja z Nemčijo kot z gospodarsko enoto.

Diplomatski dopisnik «Sunday Timesa» je v zvezi z gornjim vprašanjem napisal, da ima vprašanje tudi politične strani, ki jih je treba izločiti, za britansko politiko pa so te strani le postranskega značaja; britanski namen je v celoti utemeljen na gospodarski potrebi. Dopisnik poudarja, da je britansko ravnanje posledica odklonitve sovjetskih oblasti, da bi izvedli potsdamske sklepe. Sovjetska zveza črpa vojno odškodnino iz tekoče proizvodnje v Vzhodni Nemčiji, Američani in Angleži pa so prisiljeni, da nosijo v svojih zasedbenih področjih velike primanjkljaje.

Neki višji uradnik ameriške uprave v Berlinu je na tiskovni konferenci izjavil, da je ustanovitev gospodarskega urada ameriškega in britanskega zasedbenega področja le vprašanje nekaj tednov, ko bo že pripravljeni sporazum dokončno sprejet. Izjavil je, da meni, da bi se zaradi spojitve v kratkem pojavila možnost lažje preskrbe večje količine premoga za ameriško in živil za britansko področje.

Na zasedanju zaveznške nadzorstvene komisije za Nemčijo je britanski poveljnik letalski maršal sir Sholto Douglas sporočil, da je Velika Britanija sprejela ameriški predlog za gospodarsko sodelovanje obeh področij. Izjavil je, da je uradnikom že dal nalog, da pričnejo razgovore z uradniki ameriškega področja. Izrazil je upanje, da so sovjetski in francoski predstavniki v pogledu sprejema ameriškega predloga že dobili navodila.

«Reuterjev» dopisnik piše, da je sovjetski zastopnik v teku zasedanja predložil, naj bi štiri sile uvedle preiskavo, kako bi izvedli gospodarsko poenotenje ter pri tem predvsem upoštevali gospodarski razvoj in prevoze v zasedbenem področju. Izjavil je, da bi po njegovem mnenju ameriški predlog lahko povzročil delitev Nemčije ter dodal, da ni zadovoljen, ker niso upoštevali politične enotnosti Nemčije.

Poveljnik ameriškega področja McNarney je izjavil, da je zaradi britanskega sprejema ameriškega predloga zelo zadovoljen. Dejal je, da je vlada Združenih držav pripravljena ustreči sovjetski želji v pogledu predlagane preiskave. Nadalje je izjavil, da ameriški predlog ne izključuje politične enotnosti.

Francoski poveljnik general König je izjavil, da ne more dati nikake izjave, ker od vlade ni dobil navodil.

Združitev obeh področij Nemčije pomeni, da bosta imeli obe področji kot gospodarska enota enotno upravo za poljedelstvo, finance, industrijo in trgovino.

Poročevalec agencije «BBC» javlja iz Berlina, da bodo Sovjeti po vsej verjetnosti ameriški predlog po sodelovanju zavrnili. V berlinskih krogih pripominjajo, da bi morebitni sovjetski pristanek povzročil korenito spremembo dosedanje gospodarske politike v sovjetskem področju, če bi dejansko privedel do izmenjave prebitkov med področji.

O bodočnosti Nemčije je na predvečer pariške mirovne konference govoril tudi Georges Bidault. Dejal je, da predstavija Nemčija še vedno stalno nevarnost. Na berlinskih ruševinah bodo zgradili novi Berlin, ki bo nujno postal prestolnica tiste Nemčije, ki jo bodo zavezniki ustvarili pametno ali pa nespametno.

Stavka komunističnih porotnikov v Parizu

V znak protesta proti „škandalozni oprostitvi" Flandina

PARIZ, 1. avgusta — V torek je stavka porotnikov — kar se še ni zgodilo v francoski zgodovini — francoskemu vrhovnemu sodišču preprečila otvoritev razprave o potopitvi francoskega brodovja v Toulonu novembra 1942.

Enajst članov porote, ki so vsi komunistični poslanci, ni prišlo na sodišče. Od izvršnega odbora svoje stranke so zahtevali pooblastilo, da v znak protesta proti «škandolozni oprostitvi» Pierra Etienna Flandina, bivšega ministrskega predsednika in zunanjega ministra vichyjske vlade, izstopijo iz porotniškega zbora.

Kot je znano, so Flandina obsodili na petletno izgubo državljanskih pravic.

Po štiriurnem posvetovanju je predsednik sodišča izjavil, «da so vprašanje predložili političnemu uradu komunistične stranke, ki bo sklepal o kesnejšem datumu. Razpravo proti admiralom Louisu Marquisu in Jeanu Abrialu so zaradi tega preložili. Menijo, da do razprave ne bo prišlo pred novembrom ali decembrom.

Admiral Louis Marquis je bil mornariški prefekt v Toulonu, admiral Jean Abrial pa mornariški minister v Vichyjski vladi. Oba sta bila prisotna v dvorani, kjer bi morala biti razprava; dveh drugih admiralov, ki sta enako obtožena, ni bilo v dvorani. Bivši poveljnik in načelnik francoske vojne mornarice Jean Laborde je bolan; bivšega mornariškega ministra vichyjske vlade Gabriela Auphana pa ne morejo najti.

OBSODBE V BUDIMPEŠTI

Budimpešta, 1. avgusta

Razpava proti organizatorjem in udeležencem pogroma v Kunmadarasu na Madžarskem, ki je trajala 12 dni, je končana.

Ljudsko sodišče v Budimpešti je obsodilo na smrt z obešenjem Tota Zigmonda, Tolracs Gergela (tajnika krajevne organizacije stranke malih posestnikov; in Nagyja Janosza (učitelja), ostale obtožence pa na razne zaporne kazni in prisilno delo.

TUDI SEDANJI PARIŠKI KONGRES SE BO ZABAVAL!

LUKSEMBURŠKA PALAČA, KJER ZASEDA PARIŠKA MIROVNA KONFERENCA 21 NARODOV

POSKRBLJENO JE ZA UDOBNOST DIPLOMATOV, KI BODO IMELI DOVOLJ SALONOV ZA TAJNE RAZGOVORE - TUDI NOVINARJI BODO ZADOVOLJNI, KER SO JIM DALI NA RAZPOLAGO SODOBNA TEHNIČNA SREDSTVA

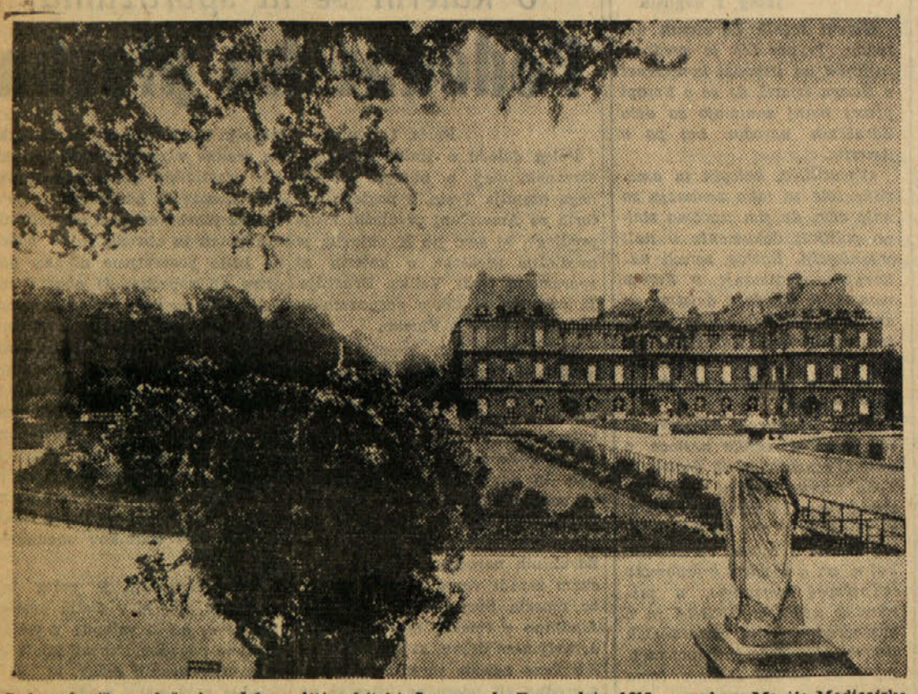

Luksemburško palačo je začel graditi arhitekt Jacques de Brosse leta 1615 po nalogu Marije Medicejske. Ta Florentinka, ki je bila francoska kraljica, je hotela imeti palačo v italijanskem slogu in res je Luksemburška palača najbolj »italijanska« zgradba v Parizu. V njej je bila velika dvorana — ki jo danes uporabljajo za sejno dvorano mirovne konference — v kateri je Peter Pavel Rubens naslikal okoli 20 ogromnih slik, ki so predstavljale življenje kraljice. (Danes so vse te slike v pariškem muzeju Louvre). Na dvorišču palače je Marija Medicejska uredila velik vrt, ki je v prvotnem načrtu predstavljal kopijo florentinskega parka Boboli. Danes je park zelo skromen in v spomin na Toskanko je ostal samo še znameniti Medicejski vodnjak.

Mirovna konferenca 21 narodov, ki se je začela v ponedeljek v pariški Luksemburški palači, je v marsikakšnem pogledu podobna mednarodnemu parlamentarnemu sestanku. Imela bo javne razprave, katerih se bodo udeleževali novinarji in povabljeno občinstvo. In čeprav, piše švicarski list «Basler Nachrichten», bo glavno diplomatsko delo poteklo v majhnih odborih, bodo plenarne seje vendarle imele velik politični pomen. Vsaka delegacija bo namreč imela priliko, da iz Pariza govori vsemu svetu.

Luksemburška palača je za posebni značaj te konference kot ustvarjena. Včasi je v njej zasedal senat tretje francoske republike. Po osvoboditvi Francije je imela v njem sestanke posvetovalna zbornica. Pozneje je v istih prostorih zasedala Haute Cour de Justice, t. j. posebno sodišče za sojenje kolaboracionistov. Nazadnje so se v Luksemburški palači sestajali štirje zunanji ministri in pripravili pot za sedanjo konferenco 21 narodov.

Veliki prostori za razpravljanje

V sejni dvorani bo prostora za več sto delegatov, ki bodo sedeli v udobnih rdečih sedežih bivših frankoskih senatorjev. Na širokih galerijah je prostora za več kot 2.000 ljudi. Drugo nadstropje galerije so namenili za tisk. Prijavilo se je več kot 500 tujih novinarjev in k temu številu je treba prišteti še 200 francoskih. V hodnikih palače se bo srečával ves svet in za tajne sestanke posameznih delegacij je na razpolago veliko število velikih in majhnih salonov.

Za materialno pripravo konference je poskrbel glavni tajnik Jean Marin, francoski novinar, ki bo imel med konferenco še važno politično vlogo. Pred začetkom konference je poveljeval veliki vojski uradnikov, ki so skrbeli za ugodne delovne pogoje v palači sami, pa tudi za telesno blaginjo udeležencev konference.

Američani, Angleži in Sovjeti so se vselili v svoje hotele že za časa konference štirih zunanjih ministrov. Za ostale delegate pa so morali rezervirati okoli 2.000 sob. Računati so morali tudi z diplomatskimi običaji, ki prepovedujejo, da bi delegaciji dveh različnih držav stanovali v istem hotelu: vsaka delegacija mora imeti na razpolago svoj hotel.

2000 sob za delegate

Velik del Grand hotela so rezervirali za časnikarje. Preskrbeli so tudi, da bodo lastniki vstopnic na konferenco imeli možnost hraniti se za majhno ceno. Večje število restavracij, med njimi tudi senatno, so oprostili za časa konference vseh davkov in obveze sprejemanja življskih kart. Diplomati in novinarji bodo lahko za 125 frankov dobili že izdatno kosilo — česar drugim smrtnikom ni mogoče doseči v današnji Franciji.

Nadalje so poskrbeli tudi za zabavo diplomatom: dali bodo udeležencem na razpolago avtomobile za krajše in daljše izlete v pariško okolico; rezervirali jim bodo sedeže v gledališčih, koncertnih dvoranah in kinih. Kakor vedno ob takih prilikah, tako bo tudi sedanji pariški kongres imel veliko prireditev, ki so značilne za diplomatsko družabno življenje. Med vojno so bili tudi diplomati skromnejši in so se oblačili v navadne temne obleke. Zdaj pa se diplomatski svet v Parizu zvečer že oblači v frake in smokinge, kakor je to bilo pred vojno. Priznane pariške živilje letos ne bodo imele poletnih počitnic, kajti soproge diplomatov — pa naj si bodo iz teh ali onih dežel — nočejo prav nič zaostajati za svojimi možmi.

Za časa pariške mirovne konference po prvi svetovni vojni, leta 1919, so novinarji stanovali v palači Dufayel (ki je danes ni več) na najlepši pariški cesti Champs Elysees. Sijajni prostori so novinarje manj silili k delu in več k zabavam. V veliki marmornati dvorani, kjer je nekoč lastnik velikih trgovin Dufayel gostil svojo družbo, je bilo mogoče za nekaj frankov zares dobro jesti in piti. Delegacije različnih držav so to kmalu opazile in dolge mesece skoro ni minil večer, da ne bi kakšna delegacija priredila novinarjem banketa. Pri šampanjcu in sladoledu so morali nato novinarji poslušati dolgočasne propagandne govore različnih diplomatskih ekscelenc. Takih priložnosti je zdaj še vedno dosti, vendar opažajo, da je tudi diplomacija to pot siromašnejša.

V Luksemburški palači se bodo sestajali diplomati k delu in zasebnim razgovorom, ki pa so tudi del njihovega posla. Tam bo večina delegatov (razen seveda najvišjih gospodov) in novinarjev prebila svoj čas: v sejni dvorani, hodnikih, konferenčnih salonih ali v baru. Tehničnih sodobnosti, kakršne pozna n. pr. nürnberška razprava proti nemškim vojnim zločincem, v Parizu ne bo. Diplomati ne bodo imeli slušalk na ušesih, s katerimi bi lahko poslušali govore svojih kolegov, v katerem koli jeziku bi hoteli. Govorov ne bodo prevajali istočasno, temveč najprej v angleščino, nato v francoščino in ruščino. Toda namestili so ojačevalce, tako da bo mogoče slišati vsakega govornika v najbolj oddaljeni konec dvorane.

Radijski prenosi, telefoni

V podstrešni sobici, z razgledom v dvorano, bodo imeli prostore radijski napovedovalci. Več radijskih družb bo istočasno prenašalo seje mirovne konference po vsem svetu.

Tudi za filmske operaterje so poskrbeli. Namestili so več močnih reflektorjev, ki bodo obsevali dvorano in omogočali filmskim operaterjem, da snamejo na filmski trak vsako podrobnost.

Novinarji bodo imeli na razpolago 60 telefonskih celic, priprave za pisavo na daljavo in posebne telefonske kable, ki bodo vezali ves svet z Luksemburško palačo. Tako bodo poročila novinarjev v najkrajšem času prihajala v uredništva njihovih listov. Kdor pomisli, da so Nemci komaj pred dvemi leti imeli v Luksemburški palači še neke vrste utrdbo ter so minirali kleti, se ne more načuditi francoskim inženirjem in delavcem da so opravili tako veliko delo, ki so ga imeli z prenovitvijo Luksemburške palače.

JULIJSKA KRAJINA

Slovenske mature v Trstu

TRST, 1. avgusta. — *Pred dnevi sta se zaključili maturi na slovenski trgovski akademiji in višji realni gimnaziji v Trstu. Ta dogodek je zelo pomemben, ker so to prve solvenske mature v Trstu.*

Na trgovski akademiji je delalo maturo pet kandidatov: štirje redni in en privatist. Vsi so maturo uspešno opravil. Odličen uspeh je dosegla Srebotnjak Irena iz Lokev; s prav dobrim uspehom so izdelali: Kozulič Dinko, Filipovič Jagoda in Musar Jože, z dobrim Kobeja Boris (privatist).

Na višji realni gimnaziji je delalo maturo devet rednih učencev in učenk ter deset privatistov. Izmed rednih so izdelali s prav dobrim uspehom: Gerdol Ivana, Gerdol Joško, Gulin Celestina, Karčnik Franc, Lambaša Mira, Pečarič Vida, Tomšič Pavel in Vidiš Sanka; popravni izpit ima 1 kandidat. Izmed privatistov sta napravila z odličnim uspehom Berlec Ivan in Seljak Lea, z dobrim Habjan Franc, Klopčič Peter, Legiša Danica, Milič Franc in Novak Silvija; popravni izpit imajo 3 kandidati.

V splošnem je uspeh po enem letu slovenskih šol zelo dober in je treba profesorjem in dijakom le čestitati, da so opravili toliko dela, čeprav so bile razmere in okoliščine zelo neurejene.

Zanikanje poročil o velikih tatvinah na škodo ustanove UNRRA

Trst, 1. avgusta

Na torkovi tiskovni konferenci je polkovnik Alfred C. Bowman podal naslednjo izjavo glede poročil o velikih tatvinah na škodo ustanove UNRRA v Trstu in glede izjave, ki naj bi jo podal glavni ravnatelj ustanove UNRRA Fiorello H. La Guardia:

«Če je g. La Guardia dejal, da v Trstu kradejo velike količine blaga ustanove UNRRA, menim, da je bil slabo obveščen».

Streli na ameriški avtomobil v bližini Trbiža

Gorica, 1. avgusta

Včeraj so v prvih popoldanskih urah streljali z orožjem majhnega kalibra na tovorni avtomobil pehotnega polka 88. ameriške divizije, ki je vozil čez most v Ugovici blizu Trbiža. Osebe na avtomobilu, ki je imel znake desetih strelov, niso bile ranjene. Šofer, ki je videl plamen iz avtomatskega orožja, je utegnil odstraniti se s tem, da je povečal brzino.

Nove odredbe za davke na javne dovolilnice

Trst, 1. avgusta

Z ukazom Zavezniške vojaške uprave, ki je stopil v veljavo 26. julija, so objavili nove odredbe glede davkov za javne dovolilnice na področju A Julijske krajine.

Ukaz odreja, da se morajo davki za upravne ukrepe (dovoljenja, pooblastila, dovolila, izjave, legalizacije, registracije, disciplinski ukrepi, odobritve ter podobno), našteti na tabeli k prilogi A, ujemati s tarifo, ki so jo določili na omenjeni tabeli od 1. avgusta naprej.

Pisarniške pravice, ki jih predvideva tabela priloge B v prid javnemu zakladu za akte javno upravnega značaja, ki so jih sprejele uprave v podrejenih uradih, bodo uredili v soglasju z notarsko tarifo.

Obe tabeli prilog A in B so na razpolago v vseh registrskih uradih ter si jih lahko prizadeti svobodno ogledajo.

Za upravne ukrepe, ki so podvrženi letni obnovitvi ali dopolnilnemu davku, kar je stopil v veljavo ukaz, bodo davek primerjali v dvanajstinki zvišanja davka za vsak mesec dobe obnovitve, ki še ni pretekla. V ta namen bodo del meseca šteli kot cel mesec.

Zvišanje davkov je treba urediti v štirih mesecih po vstopu tega ukaza v veljavo.

Razlike za davke, ki se plačujejo s pomočjo kolekovanega papirja je treba urediti s pomočjo uporabe kolekov.

O državnih taksah na predstave

Trst, 1. avgusta

Z novim ukazom je Zavezniška vojaška uprava določila državne takse na javne predstave; v to so vštete filmske predstave, konjske dirke, in sportne prireditve, kakor tudi določene igre in prireditve, lutkovna gledališča in cirkuške predstave ter stave na tekmovanja v streljanju na golobe. Nove odredbe veljajo na vsem ozemlju področja A Julijske krajine.

Na bruto vstopnino filmskih predstav ter na filmsko varjetetne predstave bodo državne takse znašale od 15-30% glede na prostornino lokalov.

Na bruto vstopnino, ki jo dobe v kateri koli obliki pri konjskih dirkah in sportnih prireditvah, znaša državna taksa 18%.

Državna taksa za določene igre in prireditve, kakor tudi za cirkuške predstave in prireditve lutkovnih gledališč, bo 12%.

EMILIO GRAZIOLI PRED SODNIKI

V Torinu imajo razpravo proti temu vojnemu zločincu

Trst, 1. avgusta

Torinsko porotno sodišče obravnava zločine — to pot seveda samo tiste, ki jih je povzročil v Piemontu — Emilia Graziolija, bivšega tržaškega federala, ljubljanskega «Visokega komisarja», zadnjega torinskega prefekta in fašista, ki ga je Jugoslavija zaradi zločinov v Sloveniji postavila na listo vojnih zločincev.

O Graziolijevem delovanju v Sloveniji bodo razpravljali verjetno šele pozneje, ko ga bodo postavil pred sodišče za vojne zločine. To bo Italija dolžna storiti, ker tako zahtevajo zavezniki za vse vojne zločince v mirovni pogodbi s to državo.

Znano je, da je Emilio Grazioli začel svojo «kariero» kot natakar. Služil je tudi v nekaterih tržaških kavarnah. Ko je prišel kot «ekscelianca» v Ljubljano, se ga je marikakšen starejši Ljubljančan, ki je včasi hodil na obiske v Trst, spomnil, kako ga je v tej ali oni kavarni postregel s črno kavo.

Toda Emilio Grazioli je bil ambiciozen človek. Ni hotel ostati vse življenje natakar in tudi ni hotel iti po pošteni poti, ki jo po navadi gredo natakarji: njegov ideal ni bil, da bi postal lastnik kavarne ali hotela. Želel si je še vse kaj večjega. Zato je šel v «politiko». Graziolija seveda ni prijala tista politika starega kova, ko je bilo treba trdo in pošteno delati, da je posameznik uspel v demokratičnem okolju. Zato se je rajši pridružil takratnemu totalitarnemu gibanju — fašizmu — in je seveda kot brezobziren človek, sadist in krvolok ter strokovnjak v pregajanju Slovencev (čeprav, ali morebiti prav zato, ker se je oženil s Slovenko) kaj hitro napredoval. Najprej je bil član milice in tam se je izučil vseh fašističnih trikov. Napredoval je hitro in Mussolini ga je postavil za tržaškega federala.

Po zasedbi Jugoslavije je Grazioli postal «Visoki komisar» ljubljanske «pokrajine». Bil je znan po svoji krvoločnosti in je spravil na tisoče Slovencev na morišče ali v koncentracijska taborišča. Po svoji totalitarni naravi je seveda vzel «pokrajino» v svoj zasebni zakup. Znane so bile njegove malverzacije, med katerimi je bila posebno značilna tista, ki jo je naredil z znamkami. Takoj po prihodu v Ljubljano je namreč dal pretiskati serije starih jugoslovanskih znamk.

Med njmi je dal pretiskati samo 1500 komadov 15 dinarske znamke, in sicer s CO. CI. pri letalskih znamkah pa je šel tako daleč, da so pretiskali višjih vrednost samo 700 komadov; nato je izdal še poseben pretisk v tako mali nakladi, da ga navadni smrtniki sploh niso dobili, niti znamk niso prodajali na poštnih okencih. Znamke so imele zato takrat veliko filateli. stično vrednost. Seveda si je «Visoki komisar» za sebe pridržal «primerno količino» vseh znamk.

V Torinu odgovarja za svoje delovanje kot zadnji nacistični prefekt. Tik pred zlomom Nemčije je še hotel izropati torinske banke, da bi se lahko z ukradenim denarjem spravil na varno. Toda zajeli so ga še pravočasno.

Na razpravo je prišel eleganten, v svetli obleki, dobro rejen in po stari navadi nesramen. Razpravo pa so preložili na 12. september, ker se nekatere priče niso pojavile na sodišču.

Po podpisu mirovnih pogodb bo Italija prisiljena soditi svoje vojne zločince, ali pa jih izročati državam, kjer so delali zločine. Tedaj bo verjetno Grazioli prišel tudi še pred sodišče za vojne zločince, ki mu bo izprašalo vest o njegovem delovanju v Ljubljani.

Določbe o lastnini Združenih narodov

Trst, 1. avgusta

Z ukazom ZVU, ki je stopil v veljavo v ponedeljek, so preklicali zakone, ki so jih izdali 1938 glede lastnin na področju A, ki pripadajo državam Združenih narodov in fizičnim ali juridičnim osebam, ki imajo državljanstvo omenjenih držav.

Finančno nadzorništvo bo izvršilo razveljavljenje zadevnih beležk v lastninskih registrih. To je tudi pooblaščeno preklicati ukrepe nadzorstva, sekvestracije in likvidacije podjetij.

Podrobna navodila so prizadetim na razpolago iz celotnega besedila ukaza, ki bo objavljen v uradnem listu.

TRST

ALLIED READING ROOM

"Anglija taka kot je„

Razstava fotografskih posnetkov iz angleškega življenja

V prostorih «Allied Reading Rooma» v ulici Trento je bila v torek popoldne otvoritev razstave fotografskih posnetkov pod naslovom «Anglija taka kot je». Na otvoritvi so bili prisotni zavezniški častniki in zastopniki krajevnega tiska, katerim je stotnik Bowman razkazal in pojasnil pomen posameznih slik in celotne razstave.

Razstava se začenja s prizori iz življenja Angležev v mestih in na deželi in s slikami iz življenja ribičev ob obalah in na visokem morju ter prehaja nato na srednjeveške kulturne spomenike in znamenitosti. Vmes vidimo mnoge pokrajinske posnetke, slike mest, pristanišč in vasi iz vseh angleških pokrajin. Tretji oddelek razstave prikazuje londonske znamenitosti, katedralo sv. Pavla in druge, življenje Londončanov nad in pod zemljo. Do tu je razstava posvečena predvsem zgodovinskim stavbam, pokrajinam in slikam iz življenja in dela, naslednji oddelek pa nam podaja nekaj posnetkov moderne angleške arhitekture velikih svetlih stanovanjskih poslopij in trgovskih hiš. Zadnji oddelek je namenjen sportnemu življenju Angležev in kaže prizore z jadralnih tekem, konjskih dirk, cricketa in angleške posebnosti: lova na lisice.

Vsi posnetki so izredno lepi in mnogi izmed njih imajo tudi umetniško vrednost. Posebno pozornost vzbujajo slike: «Ribič», «Dežela Shakespearea», «Ladja exeterske katedrale», «Windsorski grad», «Katedrala v Elyju», «Spravljanje sena» in tudi druge.

PREHRANA

Moka za polento. Danes bodo začeli v Trstu razdeljevati potrošnikom V, VI, VIII, X in XI skupine po 1000 gr moke za polento. Konec razdeljevanja 10. avgusta; cena moki 20 lir za kg.

Brezplačno razdeljevanje mleka. Danes so začeli brezplačno razdeljevati otrokom od 0 do 4 let in osebam nad 65 let po 1 škatlo mleka. Potrošniki od 0 do 1 leta dobe mleko v pooblaščenih prodajalnicah, ostali v mlekarnah, kjer so predbeleženi.

RAZPRAVA PROTI BACOLISU

V torek popoldne so pred izrednim porotnim sodiščem — po končanem zaslisanju prič — preložili razpravo na 3. avgust, ko bodo zaključni govori in objava sodbe.

Predsednik sodišča je Roatti, javni tožilec Pincherle, ljudski sodniki: Vitaz, Borsatti, Milleri in Pertot.

Dve oprostitvi pred višjim zaveznškim sodiščem

Visje sodišče Zaveznške vojaške uprave pod predsedstvom podpolkovnika Walterja O. Scogginsa je dva obtoženca, in sicer Pietra Viola in Emilia Ravasija oprostilo, ker ju ni spoznalo za kriva.

Obtoženi Pietro Viola se je moral zagovarjati, ker je 11. julija napadel dva civilista, ki sta prostovoljno pometala ceste med stavko. Ta dogodek naj bi se zgodil, po obtoženčevi izpovedi, na bivšem trgu Impero proti 10. uri. Obtoženec je zanikal obtožbo z izjavo, da so ga na poti po trgu Impero, ko se je vračal z ženo proti domu, napadli s kamnom, nakar so ga odpeljali v bolnišnico. Ko so zaslišali nekatere obremenilne priče in ko je odvetnik Tončič v svojem govoru pokazal na nasprotja v izpovedih raznih prič, je sodišče oprostilo Violo z izjavo, da ni kriv.

Tudi rokodelca Emilija Ravasija niso spoznali za krivega. Obtožba, zaradi katere se je moral obtoženec zagovarjati, se je zdela resna, v kolikor je šlo za napad na agenta civilne policije Julijske krajine. Toda v resnici obtožba ni navedla kakšnih dokazov, o Ravasijevi krivdi, nakar je podpolkovnik Scoggins izrekel oprostitev.

3 MESECE ZA GROZNJE

Včeraj zjutraj so pred višjim zaveznškim sodiščem zaključili razpravo proti Guidi Declevi in Giuseppu Bassaju, obtoženima, da sta kršila javni red na zasedenem czemlju, ker sta grozila gospej Elviri Defendi, lastnici kioska na vogalu ulic Pascoli in Conti.

Sodišče je pod predsedstvom podpolkovnika Walterja P. Scogginsa obsodilo Bassija na 3 mesece in Declevo na 30 dni zapora.

IZROČITEV KOLABORACIONISTA SODIŠČU V VIDEM

Včeraj bi morala biti pred izrednim porotnim sodiščem razprava proti kolaboracionistu Cliniju Mignaniju, toda na predlog branilca so ga izročili izrednemu porotnemu sodišču v Vidmu.

GORICA

Razprava proti odgovornim osebam za nerede v Dobrovem

Včeraj dopoldne se je pričela pred višjim zaveznškim sodiščem, ki mu predseduje stotnik Robertson, razprava proti štirim osebam, ki so obtožene, da so prekršile člen 4., odstavek 21 in člen 5., odstavek 45 proglasa št. 1 Zaveznške vojaške uprave, to je, da so 23. maja t. l. v Dobrovem vodile javno demonstracijo proti vojaški oblasti; s tem so prekršile določila za dobri red na ozemlju. Obtoženci so Anton Markočič iz Dojane, Anton in Milena Marisič iz Dobrovega in Vlasta Žuljan iz Bilj. Javni tožilec je bil stotnik J.F.S. Cobb.

Po prečitanju obtožnice se je pričelo zaslišavanje obtežilnih prič. Kakor so te izpovedale, je razvidno, da je šla 23. maja okoli 10.30 skupina mož in žena pred grad, kjer imata sedež guverner major Grey in civilna policija; ljudstvo je zahtevalo izpustitev dveh oseb, ki jih je aretirala civilna policija iz Kojskega. Množica je vpila razne grozilne medklice kot: «Smrt guvernerju».

«Demonstracija je dobila v kratkem popolnoma nasilen značaj. Množica z Markočičem in Marinčem na čelu je vdrla skozi vrata no dvorišče. Major, ki je bil na oknu, je prišel na dvorišče, da bi odstranil demonstrante in je dal aretirati Markočiča. Poz neje se je množica zaradi posredovanja goriške civilne policije razpršila tik preden je hotela napasti osnovno šolo in poiskati učiteljico. Aretirance so prepeljali v krajevne zapore. Ob 13. uri so razpravo odložili na danes dopoldne.

Isto sodišče je izreklo naslednje sodbe proti osebam, ki so pri njih našli letake in proti katerim je bila razprava v torek popoldne: Karl Milost, deset dni zapora; Ivan Koglot, 30 dni zapora; Avgust Širok, 6 mesecev zapora. Sodbe so stopile v veljavo včeraj 31. julija.

PREHRANA

Razdeljevanje sladkorja. Sepral sporoča, da bodo jutri začeli z izrednim razdeljevanjem sladkorja, in sicer naslednjim kategorijam: po 2 kg otrokom od 0 do 4 let in osebam nad 65 leti, po 1 kg sladkorja potrošnikom od 4 do 19 let. Cena sladkorju 316 lir za kg.

NAVODILA KMETOVALCEM GLEDE SEMENSKE PŠENICE

Pokrajinsko poljedelsko nadzorništvo v Gorici sporoča, da v času bodoče setve ne bodo dovoljeni nobeni neposredni nakupi semenske pšenice. Zaradi tega morajo kmetovalci obdržati zadostno količino pšenice za prihodnjo setev iz svojega pridelka. Mogoče bo dobiti samo izbrano semensko pšenico, vendar pa le v zameno za pšenico iz svojega pridelka.

NESREČA

Iz Ročinja so v bolnišnico pripeljali 36 letnega Josipa Kepara, ki je padel z nekega odra in se močno poškodoval.

POSKUS ZAZIGA HIŠE

V noči na sredo so neznanci za stanovanjsko hišo št. 21, v ulici Vittorio Veneto vrgli steklenico benzina s preprosto zažigalno vrvico, najbrž z namenom, da bi hišo zažgali. Bencin se je res vnel, toda plameni niso prijeli hiše. Ogenj ni povzročil nikakšne škode. Policija je izvedla ogled.

TATVINE

V stanovanju gospe Novelle Todaro Coceanijeve se je pred nekaj dnevi predstavila neka kmetica z izgovorom, da prodaja idrijske čipke. Ko pa je prišla v stanovanje, je izrabila nepozornost gospe Coceanijeve: z mize ji je ukradla 3 tisoč lir vredno budilko. Tatvino je prijavila policiji.

Tatvino svojega kolesa je policiji prijavila Marija Grazzano; Albina Maranova pa je na mestu, kjer je pustila svoje popolnoma novo kolo našla drugo že zelo slabo.

ARETACIJA DVEH PRETEPAČEV

V Rihemberku je policija aretirala kmetovalca Josipa Kodriča in Andreja Mlečnika, oba iz Dornberga, ki se bosta morala zagovarjati zaradi poškodb, ki sta jih med pretepom povzročila Milanu Kavčiču.

RADIO TRST I
263,2 m - 1140 kc

Četrtek, 1. avgusta

17.30 otvoritev, glasba; 17.30 ljudska glasba; 18 ženska ura; 18.30 izbrana glasba; 18.45 različna glasba; 19 glas Amerike; 19.15 pevski koncert; 20.15 ital. vesti; 20.50 demokratske osebnosti; 21 prenos opere z grada sv. Justa: «Moč usode»; vmes vesti.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

†

Vsem sorodnikom, znancem in prijateljem naznanjamo tužno vest, da nas je po težki bolezni za vedno zapustila naša dobra mama, stara in tašča

PAVLA vd. KRIŽNIČ

Na poslednji poti smo jo spremili v torek 30. julija ob 10. uri zjutraj.
Kanal ob Soči, 1. avgusta 1946.

ŽALUJOČI OSTALI

WILLIAM SAROYAN 13.

ČLOVEŠKA KOMEDIJA

Za trenotek je počakal, da bi premislil, kaj bi se še dalo povedati o nosu in nato nadaljeval: «Nos je morda najbolj smešni del človeškega obraza. Za človeški rod je vedno predstavljal razlog za zadrege, za Hetite pa še posebno, ker so imeli tako dolge in krive nosove. Ni važno vedeti, kdo je iznašel sončno uro, ker bi slej ali prej kdo drugi prav gotovo iznašel uro. Važno vprašanje je: «Kdo ima nos?»

Burkež Joe je poslušal z živim zanimanjem in občudovanjem, če ne naravnost z zavidanjem. Homer pa je nadaljeval: «Nekateri govorijo skozi nos. Mnogi smrčijo z nosom, toda zelo malo jih je, ki bi znali z nosom piskati ali peti. Nekateri se pustijo vleči za nos, drugi pa imajo navado, da vtikajo svoj nos v vsako stvar. Nekaterim so nosove obgrizli razdraženi psi, drugim pa kinomatografski igralci v ljubezenskih dramah. Marsikomu so pred nosom zaprli vrata, drugim pa je nosove zgrabilo kako orodje ali stroj. Nos je nepremičen kot kako drevo, toda ker je vsajen v premično telo — v glavo, se premika sem in tja ter je le v napoto in se mu zaradi tega pripeti nešteto vsakovrstnih nezgod. Nos imamo zaradi tega, da čutimo v zraku različne vonje, toda mnogi ljudje nosove vihajo nad mnenji, navadami in vedenjem svojega bližnjega.» Pri tem se je obrnil in pogledal Huberta Ackleyja Tretjega, nato pa Heleno Eliotovo, katere nos se je namesto, da bi se zavihnil, iz nekega razloga nekoliko pobesil. «Takšni ljudje imajo nos navadno obrnjem proti nebu, kot da bi hoteli priti v nebesa. Skoraj vse živali imajo smrčke, toda redke imajo nosove tako kot jih razumemo mi, vendar pa imajo čut vonja bolj razvit kot človek, ki ima nos in še kako.» Homer Macauley se je globoko oddahnil ter se odločil, da bo zaključil svoj govor. «Kar zadeva nos, je najvažnejše to, da povzroča nerede, daje povode za vojne, kvari stara prijateljstva in uničuje srečo mnogih družin. Ali bom zdaj smel iti na tekme, gospodična?»

Čeprav je učiteljici zgodovine starega veka ta govor o tako brezpomembnem predmetu, ki pa je bil poln domišlijije, močno ugajal, vendar ni mogla dovoliti, da bi ta uspeh izpremenil njene odločitve, ki so bile potrebne za vzdrževanje miru in reda.

«Gospod Macauley — je dejala — po pouku boste ostali tu in vi gospod Ackley prav tako. Zdaj ko smo izčrpali razpravljanje o nosu, prosim, naj še kdo drugi kaj pove o tem, kar smo čitali.»

Nihče se ni javil.

«No, dajte, dajte», je pozivala gospodična Hicksova, «vsaj nekaj naj pove kdor koli.»

Burkež Joe se je odzval pozivu in dejal: «Nosovi so rdeči, vijolice so pa vijoličaste barve. Tu smo vsi mrtvi... nihče ne more več.»

«Še kdo drugi?» je dejala gospodična Hicksova.

«Mornarji in raziskovalci imajo navadno velike nosove», je dejal neka deklica.

«Vsi dečki, ki imajo po dve glavi, imajo tudi dva nosova», je odgovoril Joe.

«Nosu nimamo nikoli na zadnji strani glave», je pripomnil eden izmed Joejevih občudovalcev.

«Še kdo — je vprašala gospodična Hicksova. Nato se je obrnila k nekemu dečku in ga poklicala: Henry?»

Ta pa je odgovoril: «O nosovih zares ničesar ne vem.»

Joe se je obrnil k Henryju in dejal: «Dobro, kdo je bil Mojzes?»

«Sveto pismo govori o njem», je odgovoril Henry.

«In ali ni imel nosu?», je dejal Joe.

«Seveda ga je imel» je odvrnil Henry.

«Izvrstno — je dejal Joe — zakaj potem ne rečeš: «Mojzes je imel nos, toda majhnega; kajti če bi imel velikega, bi ga bili imenovali Nosan. To je nauk iz stare zgodovine. Zakaj se ne potrudiš, da bi se vsaj nekaj naučil? Mojzes, ne Nosan. Ali si razumel?»

Henry je skušal razumeti: «Mojzes, Nosan — ne, počakaj malo: zdaj se dobro spominjam, Mojzes je imel velik nos.»

«Ah — je dejal Joe — ti se ne boš nikoli ničesar naučil. Končal boš v zavetišču za starčke. Mojzes je imel takšen nos kot pa vsi drugi. Henry, to si dobro zapomni. Dobro premisli vse to.»

«Dobro, dobro — je dejala gospodična Hicksova — še kaj?»

«Nekateri ne vidijo dalj kot do konca svojega nosu — je dejal Joe — toda kdor teče, mora paziti, da ne pade na nos.»

«Gospodična Hicksova — se je oglasil Homer — morate me pustiti teči dvesto metrov čez zapreke.»

«Ne zanima me nobena vrsta zaprek — mu je odgovorila gospodična Hicksova — ali še kdo ve kaj povedati?»

«Poglejte — je dejal Homer — saj sem razživel ves razred, ali mar ne? Vse sem spravil do tega, da govore o nosovih, ali ne?»

«To ni važno — je pripomnila učiteljica zgodovine starega veka — kdo ve še kaj?»

Toda bilo je že prepozno. Zazvonil je šolski zvonec. Vsi razen Homerja Macauleyja in Huberta Ackleyja Tretjega so vstali in pohiteli na sportno igrišče.

12. poglavje

TEK NA DVE STO METROV ČEZ ZAPREKE

Telovadni učitelj Srednje itaške šole je bil v pisarni ravnatelja, človeka s primkom Ek, primer, ki ga je neki novinar ovekovečil v svojem časniku pod naslovom «Neverjetno, a resnično». Krstno ime gospoda Eka je bilo Oskar, dejstvo, ki ga sicer ne bi bilo treba omenjati.

«Gospodična Hicksova — je pripovedoval ravnatelj srednje itaške šole telovadnemu učitelju — je najstarejša in daleko najboljša učiteljica, kar smo jih kdaj imeli na tej šoli. Bila je moja učiteljica in tudi vaša, gospod Byfield. Zelo mi je žal, toda ne morem preko njene odredbe o kaznovanju dveh nedisciplinirnih dečkov.»

«Hubert Ackley Tretji ni nedisciplinirran učenec — je dejal učitelj — pač pa je takšen Homer Macauley. Hubert Ackley pa nikakor ne. Ta je dečko, ki bo postal popolen gentleman.»

«Da — je odgovoril ravnatelj — Hubert Ackley izhaja iz dobre družine. Toda če je gospodična Hicksova odločila, da mora ostati po pouku v razredu, bo pač moral ostati. Nikakega dvoma ni, da bo postal popolen gentleman. Spominjam se, da je bil takšen tudi njegov oče. Popolen, zares popolen.

(Nadaljevanje prihodnjič)